

Gymnázium Jána Adama Raymana, Prešov

**PRVÝ ERB SLOBODNÉHO KRÁĽOVSKÉHO MESTA
PREŠOV**

Vypracovala: Katarína Štofániková

Vyučujúca: PaedDr. Tamara Pavlovová

Predmet: Seminár z dejepisu

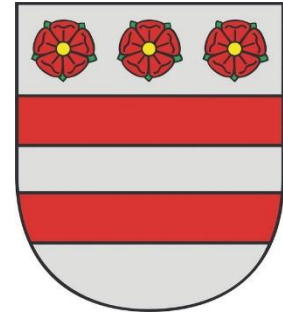
Školský rok: 2021/2022

Trieda: 4.A

V roku 1299 boli Prešovu udelené mestské privilégia uhorským kráľom Ondrejom III. Tie boli kráľom Ľudovítom I. v roku 1374 rozšírené, čo z Prešova urobilo slobodné kráľovské mesto. Mesto vtedy používalo pečať so symbolom sv. Mikuláša, patróna kostola, po ktorom je kostol rovnomenne pomenovaný, a malú pečať zdobenú symbolom jahody (PIS, 2006).

3. januára 1453 bol Ladislavom Pohrobkom Habsburským, verejnosti známym aj ako uhorský kráľ Ladislav V., Prešovu udelený prvý erb (Štefánik & Lukačka, 2010, s. 334).

Na obrázku 1 sa v hornej časti štítu nachádzajú 3 červené ruže v striebornom poli. Strieborná farba je občasne zamieňaná za bielu, ktorá však nie je historicky adekvátna, a to aj napriek tomu, že je erb takto popísaný v erbovej listine. Spodná časť štítu je tvorená postupne sa striedajúcimi 2 červenými a 2 striebornými pruhmi. Táto časť je priamo inšpirovaná arpádovskými brvnami, ktoré boli súčasťou uhorského znaku v časoch, keď Prešovu boli udelené mestské výsady v roku 1299.

Obr. 1

Niektoré zdroje uvádzajú, že sa na erbe nachádzajú jahody namiesto ruží, túto informáciu však prekladateľ Belo Klein (Frank, 2003; Klein-Tesnoscalský, 2012) označil ako nepravdivú: „... tento címer alebo odznak címeru, totiž štít na ktorého vrchnej čiastke [sú] tri červené ruže na bielom poli“. Mylné označenie jahodových kvetov pravdepodobne pramení z maďarského názvu Eperjes (Jahodné) alebo z poviedky o Belovi II. Slepom, ktorý sa stratil svojej družine a na území dnešného Prešova našiel jahody.

O udelení erbu sa zachovala erbová listina (Obr. 2 – MV SR) vystavená 4. januára 1453 vo Viedni. Pôvodne sa na nej nachádza iba slovný opis erbu a jeho častí, a takisto dôvody vydania erbu, ktoré sú interpretované ako zásluhy obyvateľov mesta voči uhorskej panovníckej rodine. Jednoduchý náčres

Obr. 2

bol pridaný až v období novoveku a nepresne znázorňuje proporcionálne rozloženie jednotlivých častí erbu a ich korešpondujúcich farieb. Dodnes nie je známe, prečo tak bolo urobené a prečo je miniatúra na originálnej erbovej listine zhotovená nekvalitným spôsobom.

Tento erb sa používal až do roku 1548, kedy bol Prešovu za zásluhy v boji proti Jánovi Zápoľskému udelený Ferdinandom I. nový erb.

Od vzniku mesta Prešov sa používali spolu tri erby. V sedemdesiatych rokoch dvadsiateho storočia sa Prešov vrátil k svojmu prvému erbu pre jeho heraldickú čistotu. Toto rozhodnutie prijala Heraldická komisia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

Zoznam bibliografických odkazov

Frank, M. (2003, 4. jún). *Sú v erbe mesta Prešov jahody alebo ruže?* SME.sk.
<https://spis.korzar.sme.sk/c/4615198/su-v-erbe-mesta-presov-jahody-alebo-ruze.html>

Klein-Tesnoskalský, B. (2012). *Pamätná kniha mesta Prešova. Diel I., (Do roku 1700)*. Prešov: Štátna vedecká knižnica.

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. *Štátny archív v Prešove*.
https://www.minv.sk/swift_data/source/verejna_sprava/statny_archiv_v_presove/prezentacie/Prezentacia_o_Statnom_archive_v_Presove.pdf

Redakcia PIS. (2006, 17. júl). *História mesta – Tri erby Prešova*. PIS.sk.
https://pis.sk/clanok/10/historia_mesta_-_tri_erby_presova.html

Štefánik, M., Lukačka, J. a kol. (2010). *Lexikon stredovekých miest na Slovensku*. Bratislava: Prodama, spol. s r. o.